

3706 Yttre Gården

Kommun	Nynäshamn	Totalareal	56 ha
Naturgeografisk region	25c	Areal land	41 ha
Objektskategori	Sk	Areal vatten	14 ha
Markägare	Fortifikationsverket	Areal produktiv skogsmark	31 ha

Areal värdekärna	42 ha	Areal skyddszon	0 ha
Areal utvecklingsmark	1 ha	Areal arronderingsmark	0 ha

Kriterier för urval

- Större naturskog
- Värdefull livsmiljö för rödlistade arter
- Särskild betydelse för friluftsliv
- Hög grad av naturlighet

Beskrivning av området

Området utgör den södra halvan av ön Yttre Gården som ligger ca två km sydost om Nynäshamn. Det utgörs av ett sprickdalslandskap bestående av hållmarkspartier avbrutna av mer låglänt terräng. Hållmarkspartierna är bevuxna med gammal tallskog. I väster är det relativt brant med hållmarkstallskog ned mot vattnet. I öster är det inte lika brant utan det sluttar ned mot havet. I sluttningens övre delar växer hållmarksbunden gammal tallskog som övergår i gammal gles tallskog med inslag av torrakor på sandigt underlag i de flackare delarna mot stränderna i öster. Det är såväl sandstränder som klapperstensstränder omväxlande med klippstränder. Här finns också en havsstrandäng bevuxen med rödsäv. På klapperstensstränderna förekommer tydliga strandvallar. Sydost om Ådhällan finns en västvärd klippbrant. Här har vid tidigare inventeringar gjorts fynd av den ovanliga mossan stor klipptuss. Ett parti med lövskog sträcker sig från den västra stranden, ungefär mitt på ön, nedanför en brant, i nordostlig riktning in mot mitten av ön. I den sydvästra delen består lövskogen av gamla ekar med inslag av eklågor samt död ved av främst gran. Av karta från 1800-talets slut framgår att denna del även då var lövträdsdominerad. I den nordöstra delen övergår lövskogen till en ungskog dominerad av björk och asp. På det högre partiet på öns mitt finns en del ungskog på grund av att en del mindre avverkningar har gjorts i anslutning till militära anläggningar som numer är rivna. Ett brandljud

i en torr gammal tall påträffades som vittnar om att minst två bränder inträffat i området. På den sydvästra delen av ön finns ett tombolaliknande sandparti med en klippvall ytterst. Detta parti utnyttjas flitigt av båtburna gäster. Så är även fallet med stränderna på den östra sidan av ön. Rödlistade arter noterade för området är stor klipptuss och mindre hackspett.

Utsikt över den sydöstra delen av ön Yttre Gården, belägen sydost om Nynäshamn.

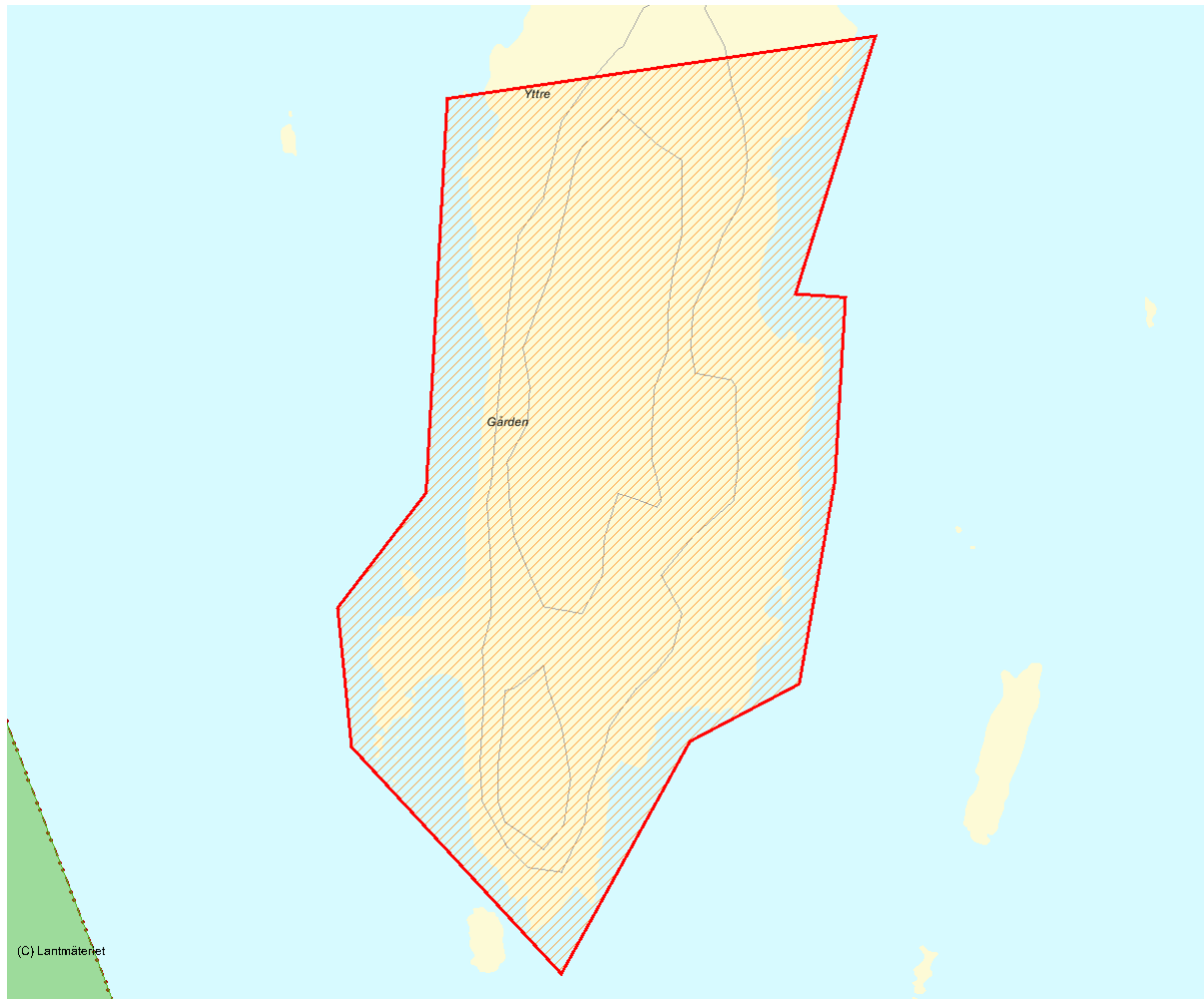
Länsstyrelsens bedömning

Områdets naturvärden är knutna till den gamla talldominerade skogen med naturskogskaraktärer som gamla senvuxna träd av främst tall men även gran och asp samt inslaget av död ved. Tallskogens värden förstärks av att det finns en variation som är betingad av topografin. Det är hållmarkstallskog, växtligare talldominerad skog på östsidans sluttningar

ned mot gammal tallskog på sandigt underlag mot stränderna i öster. Höga värden är även knutna till de gamla ekarna i väster. Områdets gamla talldominerade skogar bedöms utgöra en viktig miljö för arter knutna till denna naturtyp. Området är även viktigt för det båtburna friluftslivet, bland annat genom sitt läge nära Nynäshamn.

Källor

1. Naturkatalog för Stockholms län, remiss 1996, Länsstyrelsen i Stockholms län.

Skala 1:10 000

3702 Stora Skramsö

Kommun	Nynäshamn	Totalareal	44 ha
Naturgeografisk region	25c	Areal land	43 ha
Objektskategori	Sk	Areal vatten	1 ha
Markägare	Fortifikationsverket	Areal produktiv skogsmark	36 ha

Areal värdekärna	44 ha	Areal skyddszon	0 ha
Areal utvecklingsmark	0 ha	Areal arronderingsmark	0 ha

Kriterier för urval

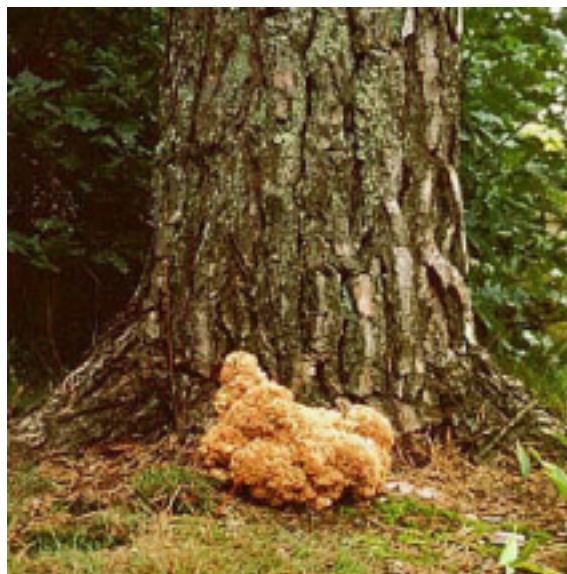
- Större naturskog
- Artrik
- Hög grad av naturlighet

Beskrivning av området

Stora Skramsö är beläget strax väster om Muskö örlogsbas. Ön är bergbunden, hög, ca 150- 200 m bred och ca 2,5 km lång i nord - sydlig riktning. Högsta höjd över havet är ca 50 m. Stora Skramsö har sedan länge varit militärt övningsområde och den största delen har tillträdesförbud för allmänheten.

Berggrunden består av urberg med enstaka inslag av basisk påverkan. Jordarten består till stor del av sandigt - grusigt åsmaterial. Dominerande naturtyper är trädbeskuggade, bitvis blockrika, bergbranter, barrdominerad naturskog, gammal senvuxen hållmarkstallskog, gammal talldominerad skog på sandig - grusig, delvis småblockig mark. En stor del av ön utgörs av bergimpediment. Den västra delen av ön har höga, brant stupande berg. Ett mindre område på västra sidan är av lundartad karaktär som tidigare har varit betydligt mer öppet. Här finns ett rikligt inslag av gammal grov björk, gran, enstaka ask, lönn, sälg, rönn, al, gammal hagtorn och en hel del gammal grov hassel. Skogliga åtgärder är ej utförda under senare tid men det finns spår av gamla stubbar. Den största delen av den produktiva marken är klassad som nyckelbiotoper eller områden med höga naturvärden. Noterade arter är bl a tallticka, blomkålssvamp, gammelgranslav, skriftlav, långflikmossa,

stenporella, guldlockmossa, platt fjädermossa, fällmossa, vågig sidenmossa och de rödlistade arterna grön sköldmossa och mindre hackspett.

Blomkålssvamp, en art som växer på Stora Skramsö. Foto: Nat. Hist. Riksm.

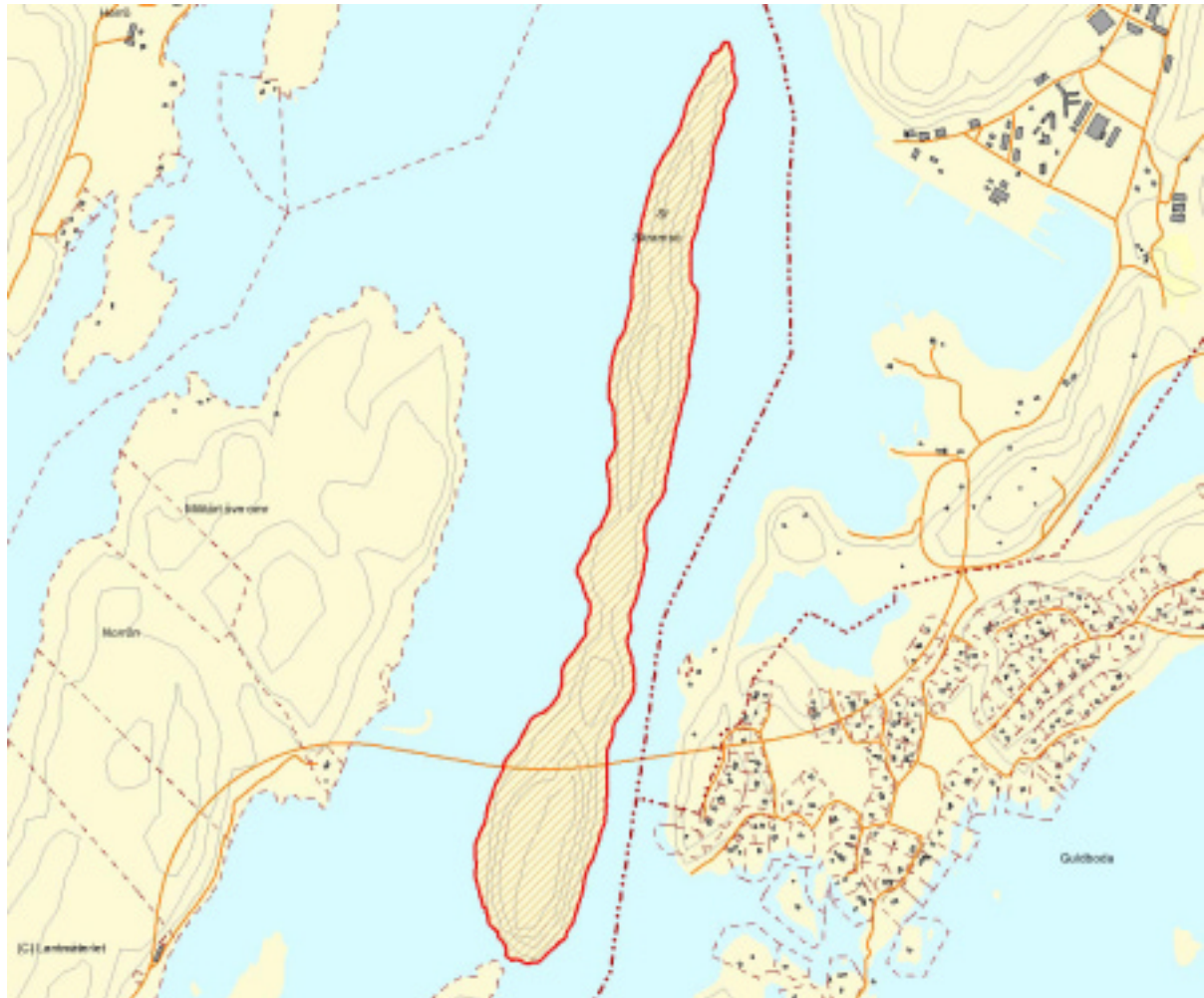
Länsstyrelsens bedömning

Området har mycket höga naturvärden främst knutna till sen boreal successionsskog, beskuggade bergbranter med mossbeksädda block och lodytor, gammal senvuxen hällmarkstallskog. I området förekommer bland annat de rödlistade arterna

grön sköldmossa och mindre hackspett. Den naturskogsartade miljön med flera intressanta arter är av stor betydelse för bevarandet av den biologiska mångfalden i regionen. Länsstyrelsen anser därför att området bör skyddas.

Källor

1. Naturkatalog för Stockholms län, remiss 1996, länsstyrelsen i Stockholms län. 2. Skogsvårdsstyrelsens inventering, oktober 2003.

Skala 1:20 000

3696 Bjurshagen - Kapellön

Kommun	Haninge	Totalareal	161 ha
Naturgeografisk region	25c	Areal land	157 ha
Objektskategori	Sk	Areal vatten	4 ha
Markägare	Fortifikationsverket	Areal produktiv skogsmark	143 ha
Areal värdekärna	155 ha	Areal skyddszon	0 ha
Areal utvecklingsmark	0 ha	Areal arronderingsmark	6 ha

Kriterier för urval

- Sammansatta ekosystem
- Artrik
- Värdefull livsmiljö för rödlistade arter
- Ingår i värdefull lövskogstrakt
- Hög grad av naturlighet

Beskrivning av området

Bjurshagen och Kapellön ligger öster om Muskö och vetter mot Mysingen. Bjurshagen kan nås bilvägen via Muskö. Kapellön däremot nås endast med båt. Södra halvan av Bjurshagen och hela Kapellön är sedan länge militärt övningsområde med tillträdesförbud. Den skyddade viken mellan öarna Älvsnabben och Kapellön finns omnämnd som hamnplats sedan 1400-talet. Viken användes tidigt som örlogshamn och det var härifrån som Gustav II Adolf avseglade med Svenska flottan till Tyskland och det 30-åriga kriget i juni 1630. 300 år senare restes Älvsnabbsmonumentet på södra delen av Kapellön. Både på Bjurshagen och Kapellön finns fornlämningar registrerade. Topografin i området ger upphov till en variation av miljöer. Huvuddelen av Kapellön och Bjurshagen utgörs av hållmarkstallskogar och hållmarksimpediment med gammal, senvuxen, grovbarkig och vindpinad tallskog. Död ved i form av gamla och grova solexponerade torrakor och lågor av tall förekommer tämligen allmänt. Det finns mindre fuktdrag insprängda och blockrika branter med lodytor. Det finns inslag av basiska bergarter på Kapellöns västsida. Dominerande naturtyper är barrnatturskogar samt skog i branter och blockrika partier. Det finns vidare inslag av ädellövlundar med rik vegetation och grov gammal lind med hamlingsspår i bördigare delar. Moss- och lavfloran påverkas av det fuktiga och milda lokalklimatet varför arter som är vanliga i västra Sverige även kan återfinnas

här. Förutom ett område på Bjurshagen med 60 - 70 årig gallringsskog är spåren av skogliga åtgärder under senare tid fåtaliga. Rödlistade arter: strävlost, skogssvingel, gränsticka, stor aspticka, dvärgbägarlav, mjölig klotterlav, vedtrappmossa, grön sköldmossa, stor klipptuss, reliktböck, granbarkgnagare och mindre hackspett.

Skogssvingel, ett sällsynt gräs som växer på Kapellön. Foto: Börje Wernersson

2848 Vacksta aspskog

Kommun	Södertälje	Totalareal	20 ha
Naturgeografisk region	24	Areal land	19 ha
Objektskategori	Lö	Areal vatten	1 ha
Markägare	Fortifikationsverket	Areal produktiv skogsmark	17 ha

Areal värdekärna	13 ha	Areal skyddszon	0 ha
Areal utvecklingsmark	2 ha	Areal arronderingsmark	4 ha

Kriterier för urval

- Sammansatta ekosystem
- Artrik
- Värdefull livsmiljö för rödlistade arter

Beskrivning av området

Området ligger vid Vackstaviken, Långsjöns sydvästra del. Långsjön ligger på det militära övningsområdet Almnäs (Svea Ingenjörkår, Ing 1) mellan Södertälje och Nykvarn, söder om E20. Det avgränsade området är uppmärksammat i de inventeringar som gjordes av Almnäs under 1999. Det är ett lövträdsrikt område vars huvudsakliga del utgörs av ett asprikt parti väster om Vackstaviken. Det utgörs dels av gammal asp som står som överståndare i yngre granskog och dels av gammal asp i äldre granskog. Denna del av området är varierande med två bergbundna höjdparter, mindre blockmark, fuktiga till blöta partier med al. Granlågor finns här och var, dock främst i sluttningen norr om höjden i områdets nordkant. På äldre och senvuxen gran på områdets norra höjdparti finns en hel del hänglavar. Många av asparna är rötade av aspticka och har uthackade bohål. Söder om höjden har en avverkning gjorts där 90 - 120-årig gran har huggits bort men där merparten av aspen har behållits. I området ingår också brynmiljöer med ädellövträd (gammal ek, lind, ask) i bryn mot väg och mot åkermark. Av konceptkartan till häradskartan från 1800-talets slut framgår att de delar som idag är lövträdsdominerade också då var lövträdsbevuxna. En väg i området leder fram till en vändplan som utnyttjas för övningsverksamhet. Söder om viken växer björk på fuktig till blöt mark. Den östra delen av objektet består av en varierad lundmiljö med vidkroniga äldre ekar, äldre björk och hassel samt en liten aldominerad

sänka av sumpskogskaraktär där inslag av ek, björk och rönn förekommer. Ett högt vattenstånd under vår och höst har bidragit till alens tydliga trädsocklar. Det finns även gott om död ved i området. På höjden, sydost om viken, som inramas av de lövträdsrika brynen, dominerar äldre tall. Rödlistade arter noterade i området är: aspfjädermossa, grön sköldmossa, stor aspticka och apelticka.

Området sett från östra sidan av Vackstaviken.

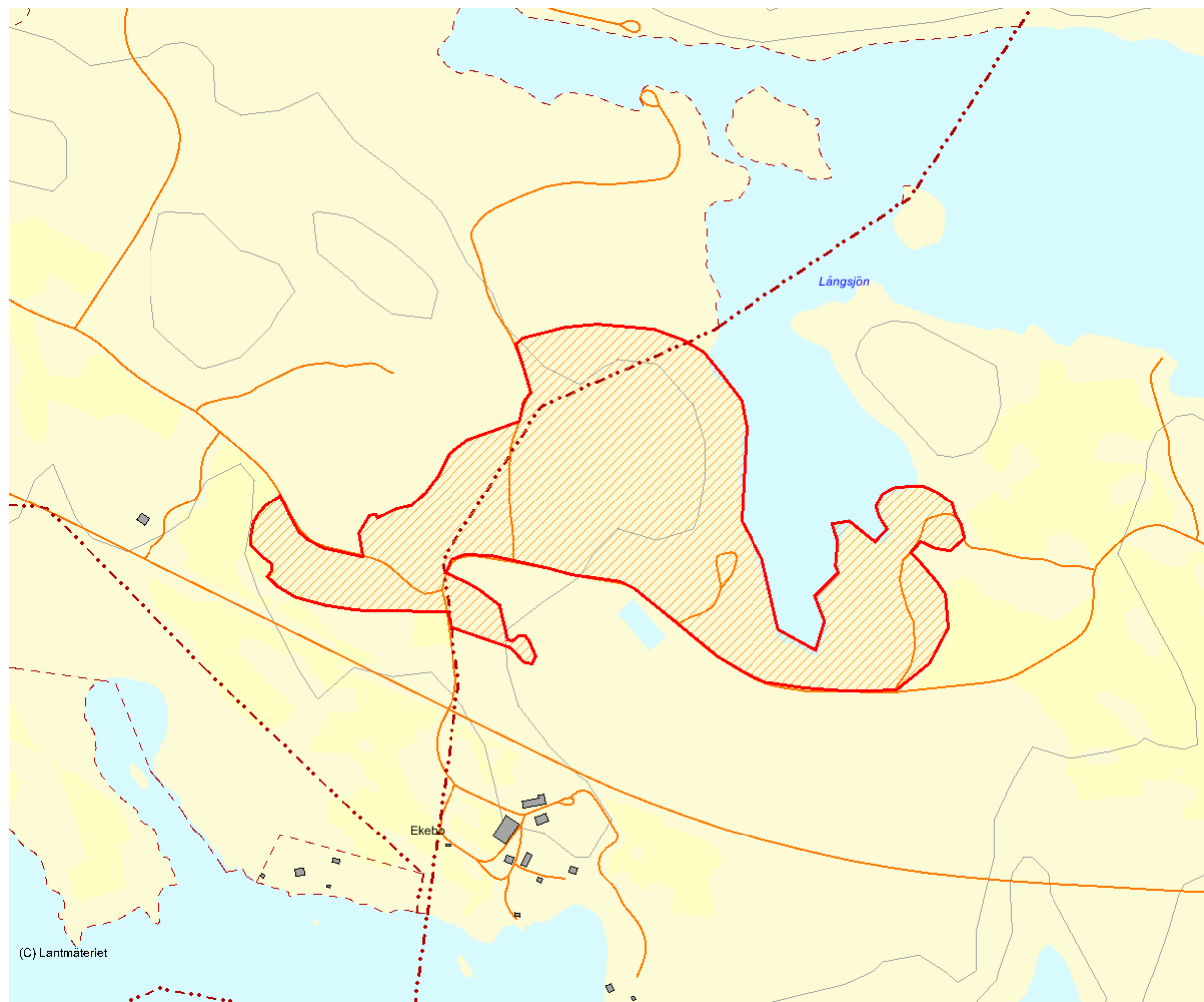
Länsstyrelsens bedömning

Ett värdefullt område med höga naturvärden kopplade till lövträdsmiljöer med gammal grov asp och brynmiljöer med ädellövträd. Det är ett för södra länsdelen stort område med hög andel gammal asp. De gamla asparna är värdefulla substrat för vedsvampar, lavar och mossor. Det är en viktig lokal för rödlistade arter och signalarter. Barrskogsmiljön i den nordvästra delen hyser även den höga naturvärden med många riktigt

gamla granar och med ett stort inslag av död ved. Även partierna med ädellövträd i sydväst hyser höga naturvärden, knutna till de gamla ädellövträden. Detsamma gäller för lundmiljön i den östra delen av objektet. Det är det stora inslaget av gammal asp och brynmiljöernas lövträd med gamla träd och bedömd lövträdskontinuitet som ger området dess värde och gör området viktigt att bevara som lövträdsmiljö.

Källor

1. Biotop-inventering vid Almnäs, maj-juni 1999, Jens Johannesson . 2. Redovisning av svampinventering inom de föreslagna flygplatserna Almnäs och Hall , Hans-Göran Toresson . 3. Mossinventering inom områdena Almnäs och Hall, oktober 1999 , Niklas Lönell. 4. Naturvårdsinriktad inventering av lavar i områdena Almnäs och Hall, oktober 1999, Rikard Sellberg. 5. SVS Sumpskogsinventering ID 100729041.

Skala 1:10 000

3708 Malmaön - Korshamn

Kommun	Värmdö	Totalareal	89 ha
Naturgeografisk region	25a , 25b	Areal land	54 ha
Objektskategori	Sk	Areal vatten	36 ha
Markägare	Fortifikationsverket	Areal produktiv skogsmark	53 ha

Areal värdekärna	48 ha	Areal skyddszon	0 ha
Areal utvecklingsmark	6 ha	Areal arronderingsmark	0 ha

Kriterier för urval

- Sammansatta ekosystem
- Representativt för regionen
- Värdefull livsmiljö för rödlistade arter
- Ingår i värdefull lövskogstrakt
- Särskild betydelse för friluftsliv

Beskrivning av området

Malmaön på Fågelbrolandets sydöstra del, mot Nämndöfjärden är en cirka 100 hektar stor oexploaterad halvö på Fågelbrolandet vars stränder i övrigt till huvudsaklig del är ianspråkstagna av bebyggelse eller i övrigt är otillgängliga på grund av topografin. På Malmaöns norra del ligger det lilla reservatet Korshamn med sin jättgrytor. De har utsvarvats av den isälv som avsatte den rullstensås som går över Djurö, Stavnäs och Hölö. Skogen i området präglas av topografin i sprickdalslandskapet och utgörs till huvudsaklig del av gammal och senvuxen hållmarkstallskog (impediment). Väster om Gisthamn och Byråberget sträcker sig en gammal inäga som är bevuxen med i huvudsak 30 - 40 årig gran. Kring de före detta odlingsmarkerna, i övergången mot hållmarkerna, utgörs skogen av senvuxna till medelgrova ekar. I området finns enstaka riktigt gamla ekar. Förutom ek finns även alm, ask, lönn och lind samt björk, asp och klibbal. Klibbalen dominerar i de lågt liggande delarna av den gamla inägan vid Byråberget och övergår i klibbalstrandskog mot Djupviken. Av den gamla häradskartan (1800-talets slut) framgår att det vid den karteringen fanns lönträd kring de då hävdade inägorna. Norr om denna ädellövskogsdel, mot reservatsområdet, finns ett björkdominerat sumpskogsparti om cirka en hektar. Nordväst om denna lövsumpskog, på Malmaöns nordvästra sida, finns i en del av de branta partierna mot vattnet ett område med äldre lind. Skogen i de växtligare delarna av detta hållmarkspräglade område har plockhuggits för cirka 30-40 år sedan. I dessa delar finns idag ett rikt uppslag av asp, även björk, omväxlande med yngre tall och gran som i det plockhuggna området nu har karaktären av en

lövbränna då skogsvårdande röjningar och gallringar inte har gjorts i området i sen tid. På hållmarkerna och i branterna finns gamla senvuxna träd, i huvudsak tall men även gran, asp och lind. Området är karaktäristiskt för ett objekt i sprickdalsterräng i den södra skärgården med rika lövskogar i sänkor omväxlande med karga hållmarkstallskogar. På den västra sidan av Malmaön ligger Korshammaren som är ett skyddsvärt grundområde. Den södra delen av Korshamnsviken mot Gumsholmen, på södra Malmaön, är en utpekad naturhamn som används mycket flitigt av det båtburna friluftslivet.

Utsikt över ädellövsskogen från höjden på den östra delen av halvön Malmaön.

Länsstyrelsens bedömning

Området har höga naturvärden som är knutna till lövskogsområdet med ädellöv i branter och i anslutning till de före detta odlingsmarkerna väster om Byråberget samt till den gamla skogen på hållmarker och i branta partier med gamla träd. Plockhuggningar har gjorts i hela området, framförallt i växtligare delar, för cirka 30 - 40 år sedan. Hållmarksdelar med gammal tall har i stort sett lämnats orörda. I de

plockhuggna delarna finns ett påtagligt uppslag av asp varför stora delar av det plockhuggna området har karaktär av lövbränna. Hela Malmaön har som oexploaterad skärgårdsö som kan nås bilvägen ett stort värde för det rörliga friluftslivet. Korshamnsmaren och Korshamnsviken har som naturhamnar ett stort värde för det båtburna friluftslivet. Ett reservatsskydd säkerställer dessa värden långsiktigt.

Källor

1. Ädellövskogsinventering, Stockholms län, södra länsdelen 2001, objekt 10J4c nr 1. 2. Skyddsvärda grundområden i Svealands skärgårdar, Länsstyrelsen rapport 2003:5, objekt 75 Korshamnsmaren. 3. Naturhamnar på Ostkusten, Améen - Hansson, objekt Malmaön (Korshamn). 4. SVS nyckelbiotopinventering ID 10J4c4 & 10J4c5.

Skala 1:15 000

2845 Storlaven

Kommun	Norrtälje	Totalareal	15 ha
Naturgeografisk region	25a	Areal land	14 ha
Objektskategori	U1	Areal vatten	0 ha
Markägare	Sveaskog	Areal produktiv skogsmark	13 ha

Areal värdekärna	14 ha	Areal skyddszon	0 ha
Areal utvecklingsmark	0 ha	Areal arronderingsmark	0 ha

Kriterier för urval

- Mindre naturskog
- Artrik
- Värdefull livsmiljö för rödlistade arter
- Hög grad av naturlighet
- Berör befintligt Natura 2000-objekt
- Gränisar till värdefullt område utanför det statliga innehavet

Beskrivning av området

Storlaven är en liten skogstjärn som omges av äldre barrdominerade skogar. Sjöns norra del ligger på Sveaskogs mark och den södra delen på privat mark. Söder och väster om sjön är det äldre barrsumpskogar, i huvudsak mindre skvattramtallmossar. Mot dessa gränisar gammal grandominerad skog med inslag av död ved, i första hand granolågor, spritt i den gamla barrskogen. Sumpskogen fortsätter i ett stråk norrut, norr och nordväst om Storlaven. Sumpskogen byter längst i norr karaktär och övergår i ett lövskogsdominerat kärr med bland annat klibbal och gran. I väster gränisar området mot ungskog, i öster mot kalmark och i norr mot äldre skog. Den grandominerade skogen är senvuxen med inslag av tall och asp. Mot kärret i väster är ett litet hygge upptaget. I de östra delarna av området har mindre partier gallrats. Lågor i olika nedbrytningsstadier finns spridda i området. Området som är variationsrikt i den mindre skalan och inrymmer ett flertal fuktighetstyper har klassats som nyckelbiotop vid Skogsvårdsstyrelsens inventering. Rödlistade arter som noterats i området är veckticka, relikbäck och mindre

träfjäril.

Gammal gran i fuktigt blandskogsparti.

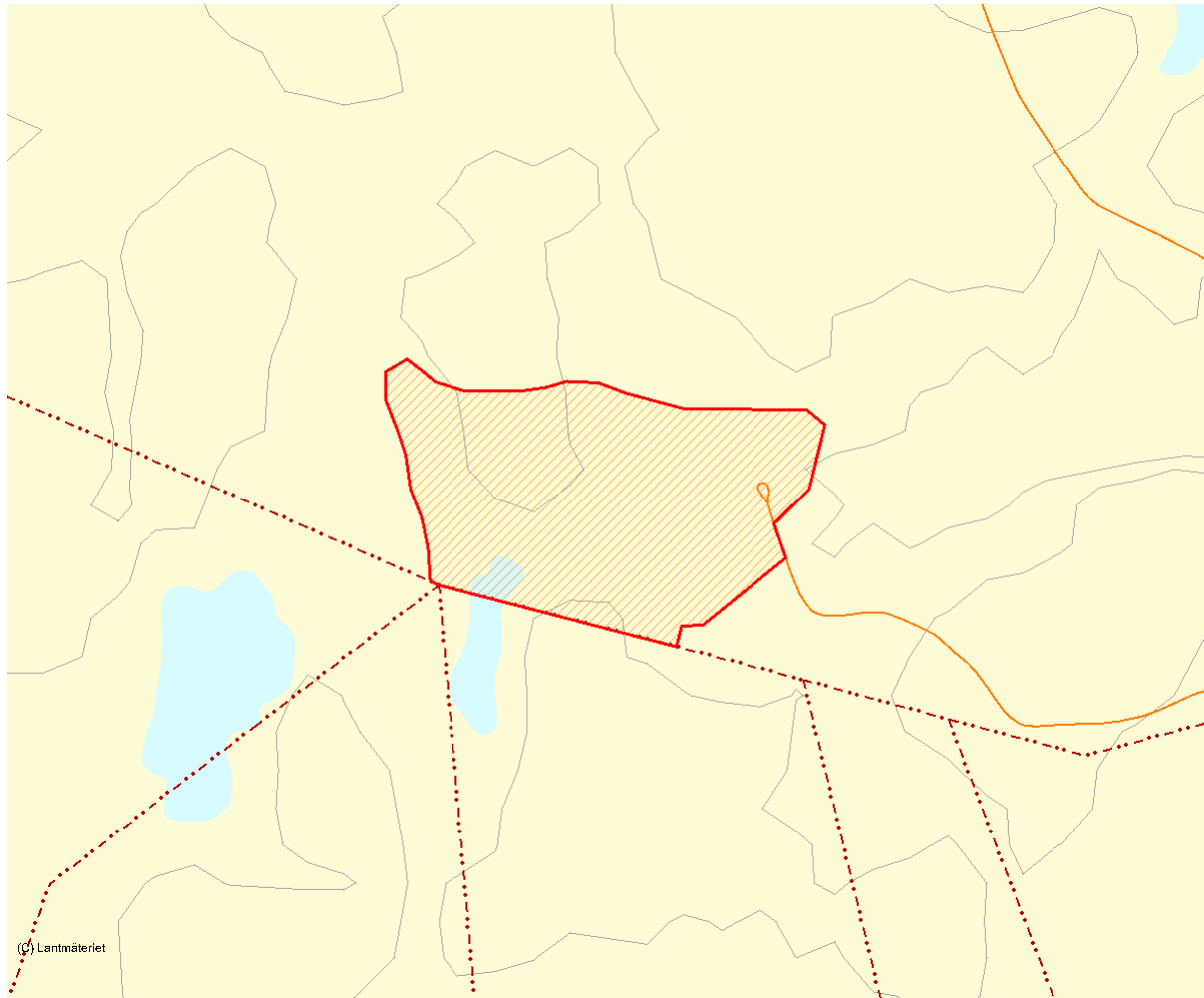
Länsstyrelsens bedömning

Barrskogsområdet, som berör den humösa skogstjärnen Storlaven, inrymmer en variation i fuktighetstyper betingad av topografin och har höga värden knutna till den gamla skogen med strukturer som senvuxna träd och inslag av död ved. I området finns

förutsättningar för rödlistade arter av olika artgrupper att hitta livsmiljöer varför Länsstyrelsen bedömer att det är ett viktigt och värdefullt område som behöver skyddas i arbetet med att bevara biologisk mångfald i skogslandskapet.

Källor

1. Skogsvårdsstyrelsens inventering oktober 2003. 2. SVS Sumpskogsinventering ID 110942061-110942062.

Skala 1:10 000

2840 Hasselhorn

Kommun	Norrtälje	Totalareal	126 ha
Naturgeografisk region	24 , 26	Areal land	122 ha
Objektskategori	Ä	Areal vatten	4 ha
Markägare	Sveaskog	Areal produktiv skogsmark	118 ha

Areal värdekärna	75 ha	Areal skyddszon	0 ha
Areal utvecklingsmark	26 ha	Areal arronderingsmark	25 ha

Kriterier för urval

- Sammansatta ekosystem
- Artrik
- Värdefull livsmiljö för rödlistade arter
- Ingår i värdefull lövskogstrakt
- Särskild betydelse för friluftsliv
- Hög grad av naturlighet
- Berör befintligt Natura 2000-objekt
- Gränsar till värdefullt område utanför det statliga innehavet
- Ingår i ett kluster av värdefulla områden

Beskrivning av området

Området ligger utmed Erkens norra strand. Det sträcker sig utmed stranden från Näset vid Koludden och österut förbi Hasselhorn fram mot Örsudden. Erkenvägen går genom området. Hasselhornsområdet söder om vägen samt en mindre del norr om har mycket höga naturvärden. Skogen har sannolikt varit en ek- lindskog med hassel i buskskiktet men det finns partier, främst i öster, som har en gammal grandominerad, naturskogsliknande struktur med delvis rikligt med lågor och torra träd. Hela området har rikligt med asp i olika åldrar. Det finns en mängd substrat för rödlistade arter och området är klassificerat som nyckelbiotop. Närmare stranden mot Erken växer senvuxna ekar tillsammans med lind, björk och asp. Även denna del är en nyckelbiotop. Den långsträckt delen längs stranden, väster om Hasselhorn, är lövdominerad med gamla ädellövträd som ek, alm, lind och ask. Den har förmodligen uppkommit som lövlundar med hamling, bete och slätter. Mycket intressanta partier finns vid de båda torpen i väst med gamla ekar, som här dessutom är grova, samt en och annan grov ask, alm och lind. Det finns partier mellan vägen och stranden där man har planterat gran för ca 30-40 år sedan som nu är genomgallrade. Det finns dock gott om asp och björk även

här, en del riktigt grova. Rödlistade arter noterade i området: igelkottsvivel, tungticka, oxtungssvamp, blekticka, ekspik, platt spretmossa.

Gran- och lövskogsparti i Hasselhorn, norr om sjön Erken.

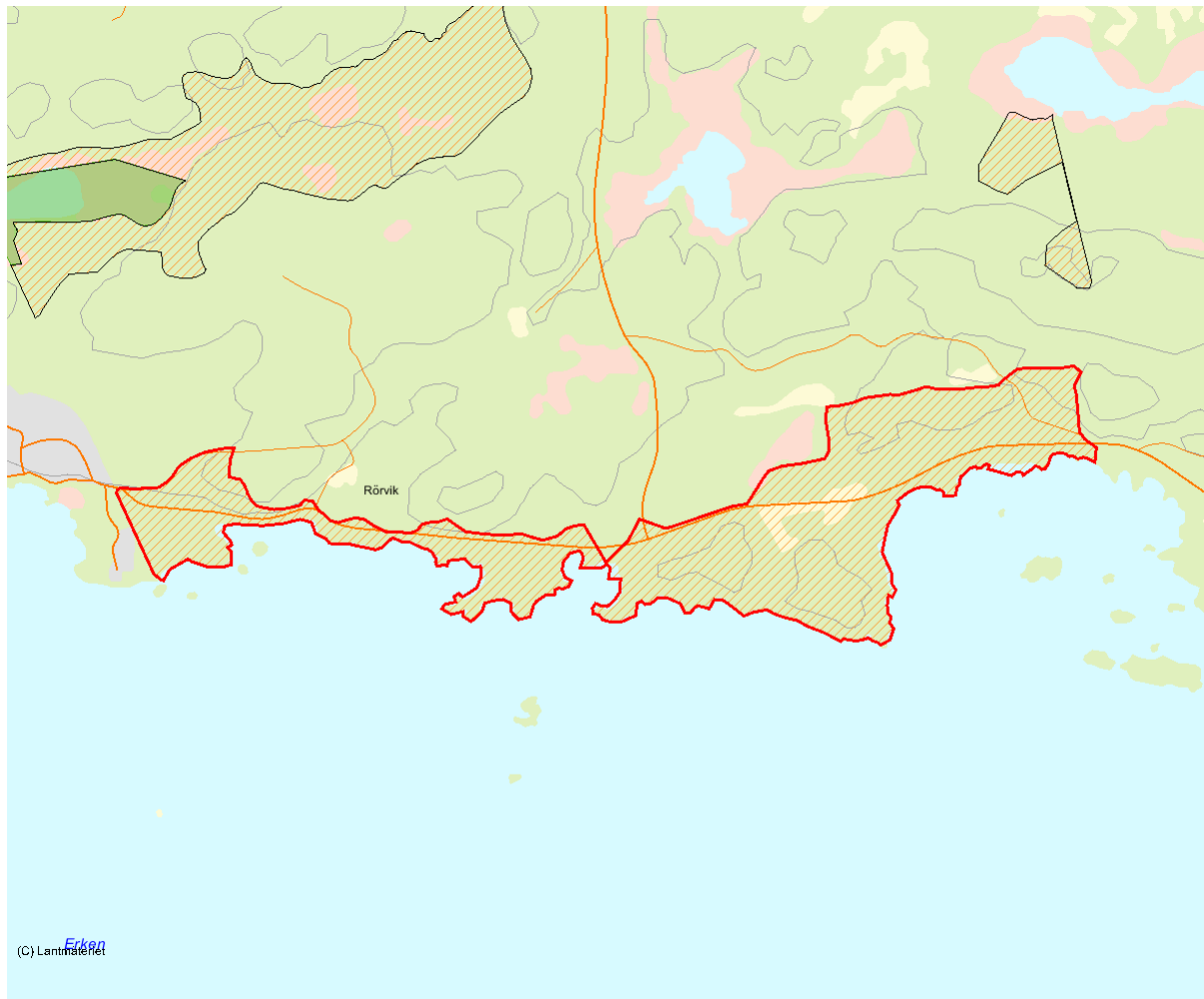
Länsstyrelsens bedömning

Hela Hasselhornområdet, från Koludden i väst till Hasselhorn och skjutbanevägen i öst, har kalkrika moräner och därmed förutsättningar för många ovanliga arter som kräver kalkrik mark. Det finns även gammal, senvuxen och delvis grov ädellövskog som numera är ovanlig i skogslandskapet i länet. Död ved av olika träslag och i olika nedbrytningsstadier

ger också goda förutsättningar för t ex vedsvampar och insekter att hitta livsmiljöer. Området bedöms vara av stor betydelse i arbetet med att bevara den biologiska mångfalden i regionen och är därför viktigt att skydda. Den yngre lövrika skogen norr om vägen utgör ett viktigt komplement till den gamla skogen i nyckelbiotoperna.

Källor

1. Naturkatalog för Stockholms län, remiss 1996, Länsstyrelsen i Stockholms län. 2. Skogsvårdsstyrelsens inventering oktober 2003. 3. SVS Sumpskogsinventering ID 110981061, 110981071, 110981072, 110980171. 4. Erkenområdet, naturinventering och förslag till skyddsåtgärder. Norrtälje kommuns rapport 1991.

Skala 1:30 000

3698 Myran väst Vågsjön

Kommun	Norrtälje	Totalareal	10 ha
Naturgeografisk region	26	Areal land	10 ha
Objektskategori	U1	Areal vatten	0 ha
Markägare	Sveaskog	Areal produktiv skogsmark	10 ha

Areal värdekärna	10 ha	Areal skyddszon	0 ha
Areal utvecklingsmark	0 ha	Areal arronderingsmark	0 ha

Kriterier för urval

- Mindre naturskog
- Artrik
- Värdefull livsmiljö för rödlistade arter
- Ingår i värdefull lövskogstrakt
- Ingår i värdefull barrskogstrakt
- Hög grad av naturlighet
- Gränsar till värdefullt område utanför det statliga innehavet
- Ingår i ett kluster av värdefulla områden

Beskrivning av området

Området utgörs av två delområden som ligger i direkt anslutning till det blivande naturreservatet Vågsjön. De utgör en utvidgning och komplettering av det cirka 40 hektar stora naturskogsområdet som utgörs av äldre, barrskogsdominerad naturskog med ett påtagligt inslag av asp med rik förekomst av strukturer som gamla träd, olikåldrighet, död ved i olika former och nedbrytningsstadier. I det norra delområdet är det grandominerad skog på blockrik mark, påtagligt storblockigt i den östra delen. Skogen är senvuxen och det finns inslag av grov gammal tall. Vidare är det ett stort inslag av lövträd som lind, ek, asp och björk. I den västra delen finns inslag av gamla ekar i den gamla granskogen. Några av de gamla ekarna har skuggats ut av granskogen och övriga ekar för en tynande tillvaro. I hela området finns inslag av död ved av olika slag. Det är torrträd och lågor av varierande ålder och nedbrytningsgrad. Skogen i den södra delen präglas av topografien med hållmarksbunden, senvuxen, gammal och lövrik barrskog. Nedanför den nordvända slänten med inslag av gammal asp är det granskog på fuktig till blöt mark med inslag av al. Här förekommer fuktigt liggande granlågor i olika nedbrytningsstadier.

Rödlistade arter som noterats i området är grön sköldmossa, asphättemossa, ringlav och rosa skärelev.

Granskog med lövinslag på blockrik mark i den norra delen av området.

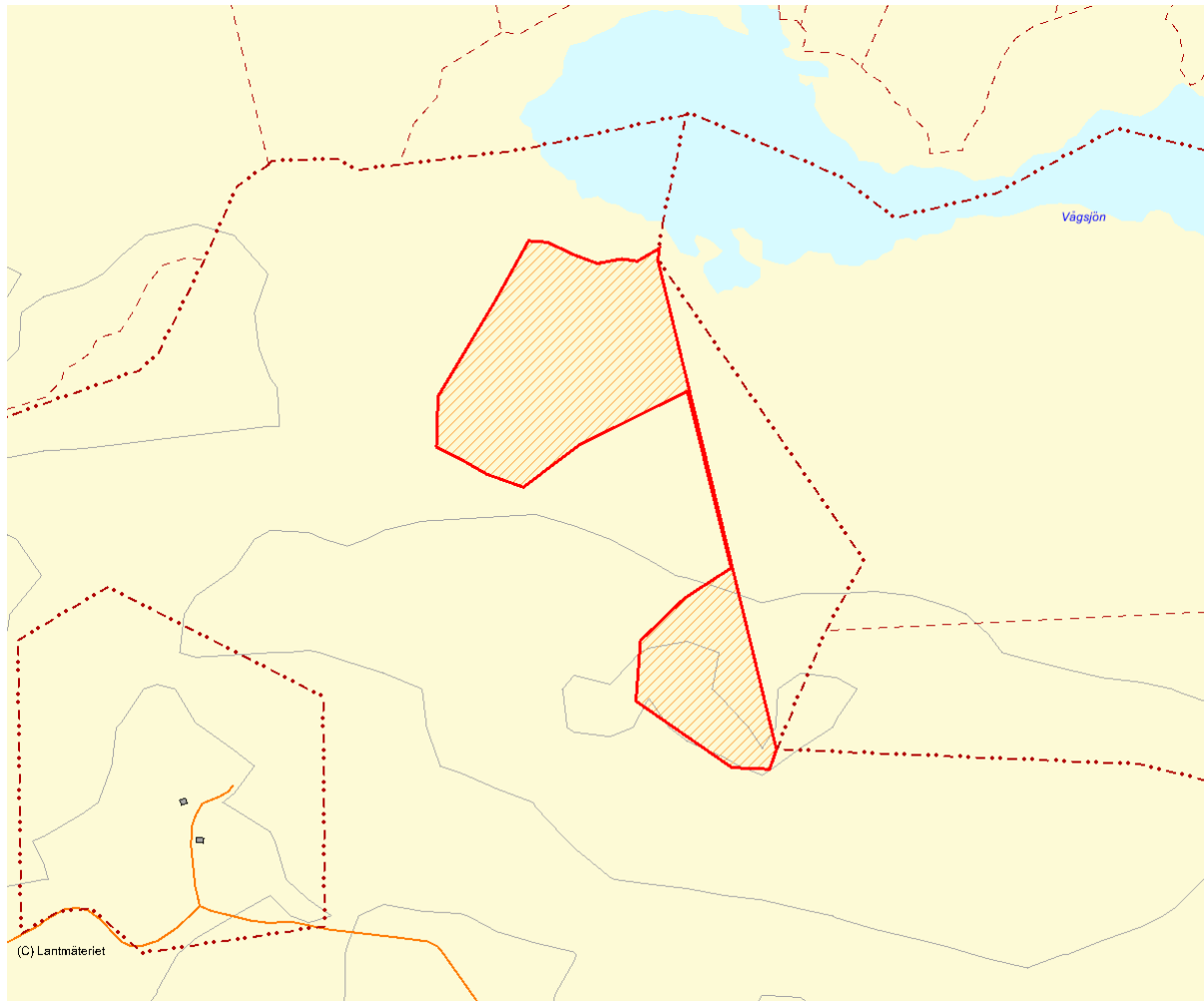
Länsstyrelsens bedömning

Det beskrivna området med gamla och strukturrika skogar med förekomst av signalarter och rödlistade arter utgör en viktig komplettering till det blivande naturreservatet Vågsjön, som är en mycket värdefull och skyddsvärd lövrik barrnatskog med mycket höga naturvärden knutna till

gammal, och i sen tid opåverkad, barrskog med påtagligt inslag av asp. Området är ett av nio skogliga reservatsobjekt kring sjön Erken, ett område som Länsstyrelsen bedömer vara en viktig och värdefull trakt i bevarandesammanhang för såväl barrskogsmiljöer som lövskogsmiljöer.

Källor

1. Länsstyrelsen Stockholms län, förslag till beslut för naturreservatet Vågsjön, 18513-1999-5573. 2. Skogsvårdsstyrelsens inventering oktober 2003. 3. SVS Sumpskogsinventering ID 110981183.

Skala 1:10 000

2842 Karlsdalsmossen

Kommun	Norrtälje	Totalareal	89 ha
Naturgeografisk region	26	Areal land	89 ha
Objektskategori	SM	Areal vatten	0 ha
Markägare	Sveaskog	Areal produktiv skogsmark	80 ha

Areal värdekärna	71 ha	Areal skyddszon	18 ha
Areal utvecklingsmark	0 ha	Areal arronderingsmark	0 ha

Kriterier för urval

- Sammansatta ekosystem
- Artrik
- Värdefull livsmiljö för rödlistade arter
- Ingår i värdefull barrskogstrakt
- Hög grad av naturlighet
- Berör befintligt Natura 2000-objekt
- Gränsar till värdefullt område utanför det statliga innehavet
- Gränsar till befintligt naturreservat
- Ingår i ett kluster av värdefulla områden

Beskrivning av området

Ett artrikt myrkomplex med den svagt välvda, öppna och opåverkade Karlsdalsmossen som har en väl utvecklad fattigkärrsvegetation. Granskog omger mossen och öster om mossen ligger ett stort mångformigt sumpskogsområde med stor artrikedom, speciellt vad gäller mossor och vedsvampar. Tillgången på död ved är god i området. Avverkningar har skett i områdets/mossens omgivning men det finns fortfarande gammal skog som omger mossen. Området är även en av länets få häckplatser för tretåig hackspett. Området är speciellt värdefullt för sin storlek, variation och artrikedom. Rödlistade arter noterade i området är fiskgjuse, spillkråka, tretåig hackspett, mindre hackspett, järpe, tjäder, platt spretmossa, gränsticka, stor aspticka, aspgelélav och ringlav.

Granskog på fuktig, mossrik mark.

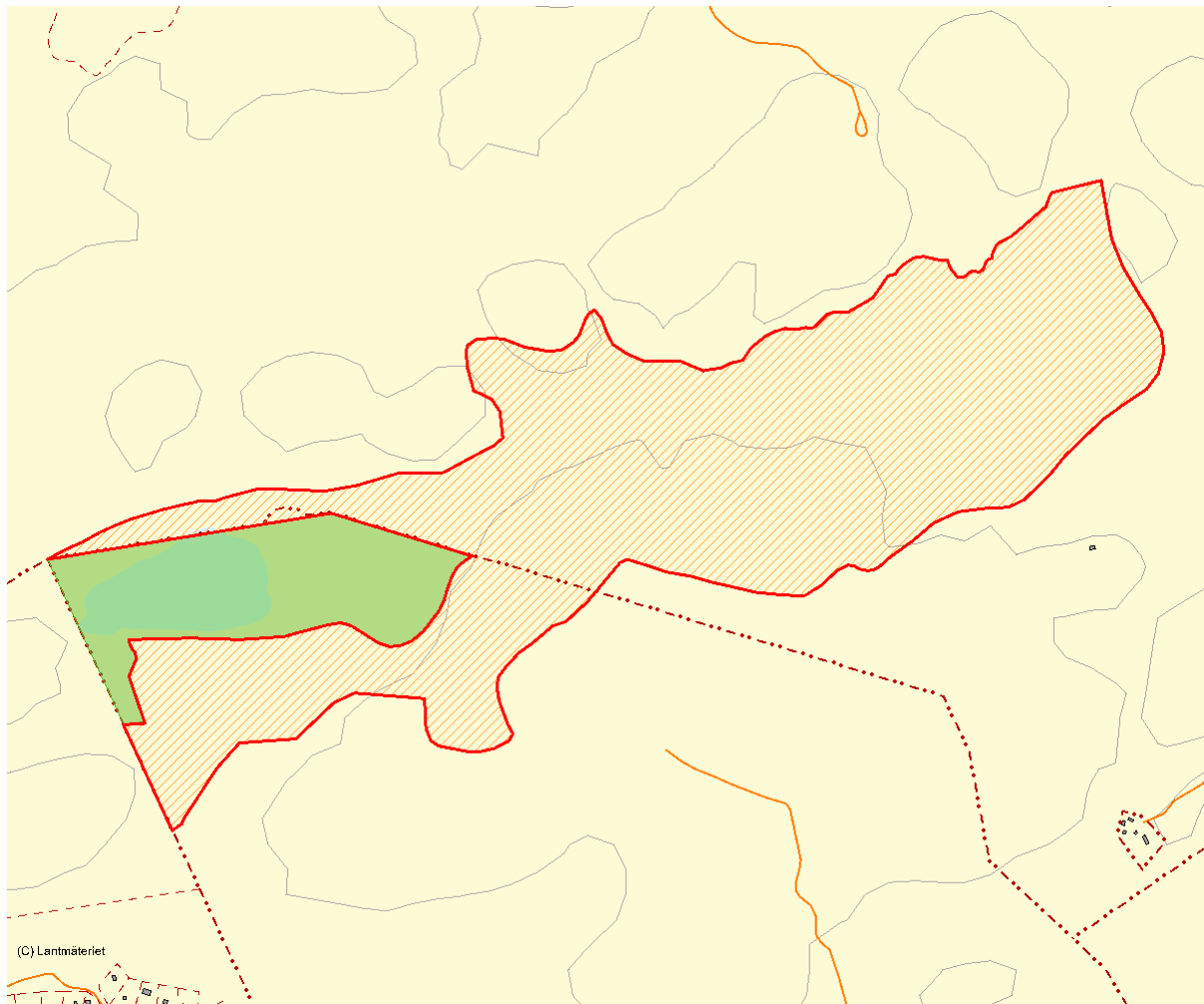
Länsstyrelsens bedömning

Huvudsaklig del av området ingår i Natura 2000 och gränsar till ett naturreservat. Våtmarks- och skogsområdena bildar ett mycket värdefullt, stort, sammanhängande och relativt opåverkat område omgivet av produktionsskogar. Området har mycket höga naturvärden kopplade

till dess stora artrikedom inkluderande ett stort antal rödlistade arter och är mycket viktigt bland annat för skogsfågel. Länsstyrelsen bedömer därför att området är av stor regional betydelse för bevarande av biologisk mångfald och angeläget att skydda.

Källor

1. Naturkatalog för Stockholms län, remiss 1996, Länsstyrelsen i Stockholms län. 2. Beslut om inrättande av naturreservatet Långsjöns domänreservat. 3. SVS Sumpskogsinventering ID 110981031-110981035. 4. Våtmarksinventering i Stockholms län 1997, ID 11J8b05.

Skala 1:15 000

2846 Södra Råda

Kommun	Norrtälje	Totalareal	50 ha
Naturgeografisk region	25a	Areal land	50 ha
Objektskategori	U1	Areal vatten	0 ha
Markägare	Sveaskog	Areal produktiv skogsmark	50 ha

Areal värdekärna	50 ha	Areal skyddszon	0 ha
Areal utvecklingsmark	0 ha	Areal arronderingsmark	0 ha

Kriterier för urval

- Större naturskog
- Artrik
- Värdefull livsmiljö för rödlistade arter
- Hög grad av naturlighet
- Berör befintligt Natura 2000-objekt
- Gränisar till befintligt naturreservat

Beskrivning av området

Objektet består av ett skogsområde öster om naturreservatet Råda, där det bland annat växer guckusko. Skogen växer på produktiv, kalkrik mark och är grandominerad. Ett stort inslag av grova lövträd, främst asp, förekommer också. Det finns delvis rikligt med lågor och torra träd. Längre österut, norr om vägen, blir skogen något yngre och även här är lövinslaget stort. I nordost finns ett hållmarksparti med mycket gamla tallar och även en hel del senvuxen asp. Fuktiga stråk ger en mosaik av skogstyper och ger därmed goda förutsättningar för många arter att etablera sig. Större delen av området är klassificerat som nyckelbiotop. Rödlistade arter som noterats i området är stor aspticka, grangräticka, brandticka, grön sköldmossa, guckusko och storgröe.

Sumpskog i Södra Råda med högörter i förgrunden.

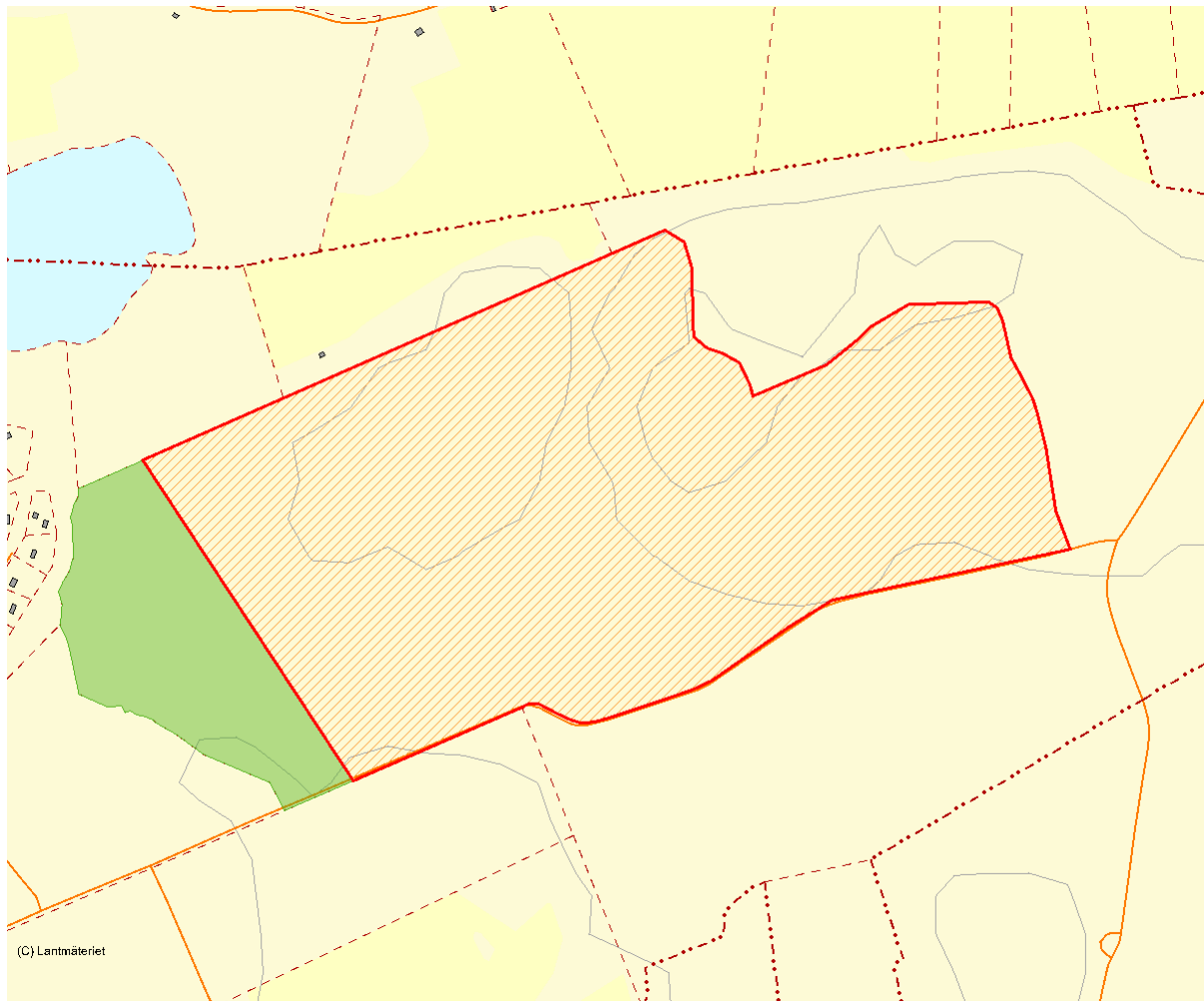
Länsstyrelsens bedömning

Området har mycket höga naturvärden kopplat till flera artgrupper. Det växer guckusko i västra delen av området, i anslutning till reservatet. På död ved är t ex brandticka och grön sköldmossa funna. På asp växer bland annat den rödlistade arten stor aspticka. Den något yngre skogen i sydost är ett bra komplement till den äldre delen och här kan inom kort intressanta

arter komma att etableras. Bergområdena i nordost med sina gamla tallar med pansarbark och stor hänglavsförekomst tillsammans med senvuxen asp bidrar till den stora variationen av biotyper inom området. Området hyser ett stort antal rödlistade arter och är ett skogsområde på kalkrik mark av stor betydelse för bevarandet av den biologiska mångfalden i regionen.

Källor

1. Naturkatalog för Stockholms län, remiss 1996, Länsstyrelsen i Stockholms län. 2. Skogsvårdsstyrelsens inventering oktober 2003. 3. Skogsvårdsstyrelsens nyckelbiotopinventering ID 11J9d14.

Skala 1:10 000

3700 Råsten

Kommun	Norrtälje	Totalareal	10 ha
Naturgeografisk region	25a	Areal land	10 ha
Objektskategori	U1	Areal vatten	0 ha
Markägare	Fortifikationsverket	Areal produktiv skogsmark	10 ha

Areal värdekärna	10 ha	Areal skyddszon	0 ha
Areal utvecklingsmark	0 ha	Areal arronderingsmark	0 ha

Kriterier för urval

- Sammansatta ekosystem
- Hög grad av naturlighet
- Gränsar till värdefullt område utanför det statliga innehavet
- Ingår i ett kluster av värdefulla områden

Beskrivning av området

Råsten med Råstens udde är beläget på den nordligaste delen av Singö. Råsten var under lång tid en viktig försvarsanläggning. Kuststräckan från Råstens udde söderut utmed den östra stranden är i stort sett oexplorerad ned till Nyängsudden vid Järnklubben. Det aktuella området utgör den nordöstra delen av denna kuststräcka. Skogen i området präglas av det kustnära läget och av inslaget av urkalksten i bergrunden. I området är det hållmarkstallskog med påtagligt inslag av gammal och vindpinad tall omväxlande med rikare delar med gran och lövträd mellan hållmarkerna med berg i dagen som ger prägel åt området. I området finns inslag av död ved av de förekommande trädslagen. Utmed klippstranden mot öster finns hållkar och klapperstensområden. På några ställen sipprar vatten fram diffust över hållarna och där finns gröna stråk av kalkgynnade mossor. Området är en del av ett större naturvårdsintressant objekt med gammal barrdominerad skog med lång kontinuitet på kalkrikt underlag.

Hållkar mot havet i öster. Innanför klippstranden barrblandskogen med tall och gran.

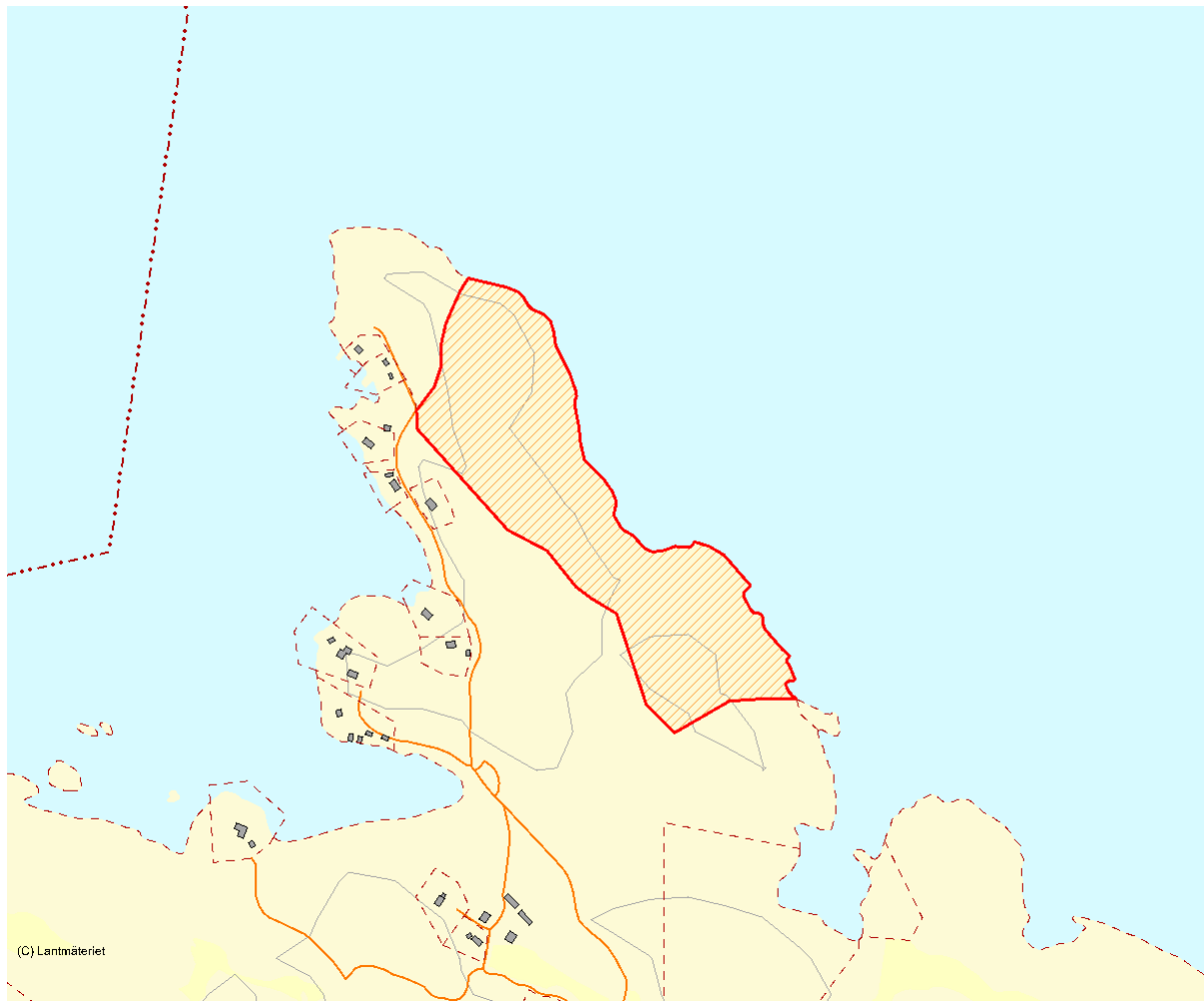
Länsstyrelsens bedömning

Området hyser höga naturvärden knutna till den gamla skogen med framförallt gammal tall som bedöms ha lång kontinuitet i området. Områdets variation av naturtyper och skogstyper med hällkar vid klippstranden, hällmarkstallskog, klibbalkärr, asprika delar omväxlande med barrblandskog i mer produktiva delar bidrar till områdets höga värden. Området, som är en del av ett större objekt, hyser rödlistade

arter och signalarter och är ett skogs- och skärgårdsområde som är viktigt att uppmärksamma i arbetet med att bevara och bibehålla den biologiska mångfalden i området. Länsstyrelsen gör vidare bedömningen att gammal skog med lång kontinuitet på kalkrikt underlag är områden som har förutsättningar att hysa en unik svampflora och att de därigenom är viktiga att uppmärksamma i bevarandearbetet.

Källor

1. Länet naturkatalog, NO 177 Norra Singö. 2. Nyckelbiotopsinventeringen (12J6c 02, 12J 6c 05).
3. Försvarsmaktens verksamhetsbeskrivning (2003-04-15) bifogad tillståndsprovning av övnings- och skjutfält.

Skala 1:10 000